
Ivan Tomažič

IMENA PRIČAJO

Abstract

The Names Testify

Our distant forbears left us a number of footmarks. Following them, we can recognize many details of their life. Archaeologists discovered most of these footmarks, among them the Urnfields, which are of special importance in central Europe. Since most of these are in the province of Veneto, Italy, where Veneti were indisputably resident at the time, we can conclude that the numerous Urnfields in Slovenia are also a testimony of Venetic culture. Connected with the Urnfields in Veneto are Venetic inscriptions; some of these have been found also in Slovenia. Inasmuch as the inscriptions are understood only with the help of the Slovenian language, we can see in them their ancient origin.

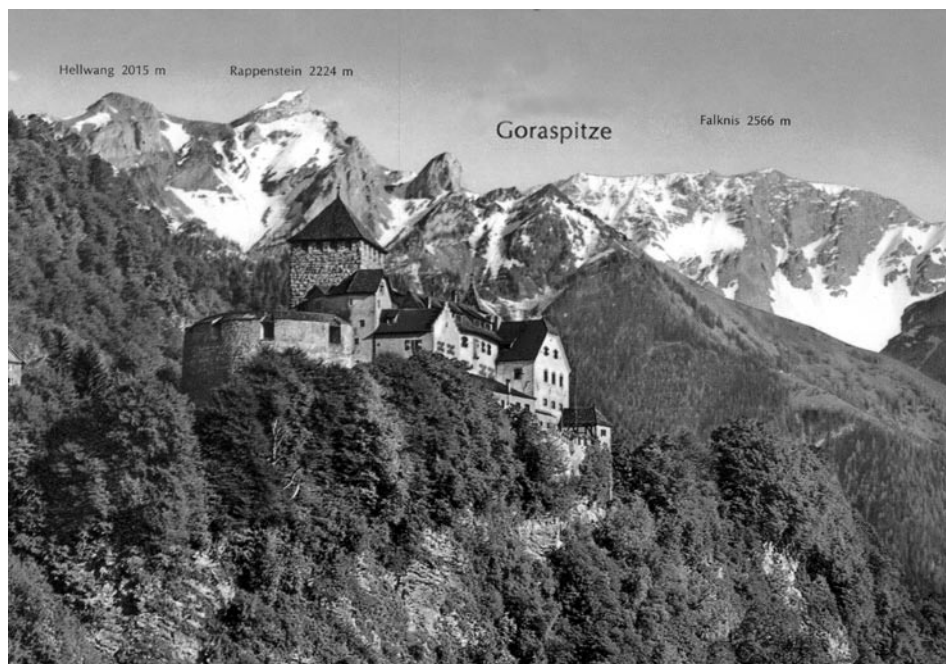
Yet older evidence of the language used in central Europe are numerous names, which survived to the present. Their ancient origin can be recognized through certain geographical demarcations. The earliest residents did not need specific names. For them, the body of water by which they lived was simply Water, and their river was River. This type of naming is in central Europe found most often in the Slovenian language area. They are therefore a testimony regarding the ancient origins of Slovenian language in Europe.

Jezik je duša naroda, je njegov najbolj prepoznaven element. Po jeziku lahko spoznamo etnogenezo in starost nekega naroda. Kaj pa če je bil nekemu narodu kakorkoli vsiljen tuj jezik? Potem je dotični narod praktično izginil.

Vzemimo kot primer Karantanijo z njenim znamenitim obredom ustoličevanja v slovenskem jeziku. Ko jo je v teku stoletij preplaval jezik Bavarcev, podprt z njihovo politično nadvlado, je slovenski jezik in s tem tudi slovenski narod praktično izginil skoraj do Karavank. Od nekdanje slovenske Karantanije je ostalo nekaj slovenskih vasi, mnogo jezikovnih sledi in zgodovinski spomin. Tak pomen ima jezik za obstoj nekega naroda!

Druga zadeva je postopno spreminjanje živega jezika. Prve sledi latinskega jezika je komaj mogoče primerjati z latinskim klasičnim jezikom. Prvi ohranjeni rimski napis je iz 5. stol. pr. Kr., vendar je tak, da ga nihče ne razume. Odkar pa je latinščina postala mrtev jezik, je ostala nespremenjena.

Ali lahko primerjamo venetščino z latinščino? Ne, nikakor! Venetščina je vedno ostala živ jezik, naj bo poimenovan kakorkoli. Bistvo venetščine je slovanščina. Zato je slovenščina njeno nepretrgano nadaljevanje. Neovrgljiv dokaz so stare sledi venetščine, namreč venetski napisi, ki jih je mogoče vsaj delno razumeti s pomočjo slovenskega jezika, česar ni mogoče reči o starih latinskih napisih. Drugi neovrgljivi dokaz za nadaljevanje venetščine v slovenščini so številna slovenska imena povsod tam, kjer so v Evropi bivali Veneti, celo v Bretanji, nekdanji Armoriki.

Slika 1. Slika gradu Vaduz, Liechtenstein.

V naslednjih vrstah opisujem nekatera od teh značilnih imen, ki spominjajo na slovenski jezik tudi tam, kjer je bil že davno nadomeščen s kakim drugim jezikom.

Med spoznavne elemente starodavnosti nekega jezika lahko uvrščamo predvsem tista imena, ki so istovetna s poimenovanjem določenih geografskih danosti, saj so taka imena iz časa, ko ljudstvo ni potrebovalo posebnih označb. Za ljudi ob neki vodi je bila ta voda preprosto Voda, in gora nad njihovim naseljem je bila Gora. Taka imena so ostala celo takrat, ko je novo ljudstvo preplavilo prvotne prebivalce. Da so taka imena poseben znak za starodavnost nekega jezika na njegovem sedanjem ali nekdanjem ozemlju, priznavajo tudi Vennemann in sod. [1,2] Kakor tudi ti strokovnjaki priznavajo, da so taka imena večkrat prevzeli tudi novi prebivalci, čeprav niso več razumeli njihovega pomena, dodali pa so jim še kak nov izraz.

Zdaj je vprašanje, kje je še v Evropi ohranjenih kaj takih imen. Mislim, da jih je največ iz slovenskega jezika, ne samo v današnjem slovenskem prostoru, temveč tudi drugje po Evropi, kar dokazuje nekdanjo razširjenost slovenskega jezika posebno po Srednji Evropi. Pri tem ne razlikujem med slovenskim in slovanskimi jeziki, ker te razlike nekdanj ni bilo.

Poglejmo nekaj najbolj značilnih primerov. Vzemimo najprej besedo **GORA**. To besedo najdemo kot ime v Liechtensteinu, kjer se je gora nad Vaduzom do nedavnega imenovala Goraspitze. Nemško besedo Spitze (vrh) so imenu dodali germanski priseljenci med rimskim obdobjem ali po njem. Pred kakimi sto leti pa je prebivalce motila že sama beseda *gora*. Ker je niso razumeli, so jo nadomestili z besedo *grau*, ki zveni podobno, in tako je

nastalo ime Grauspitze, ki pomeni siv vrh Obstajajo pa še razglednice s starim imenom Gora-spitze, slika 1.

Kdo je poimenoval to goro z imenom Gora, če ne slovensko govoreče prebivalstvo, namreč Retijci, ki jih jezikovno lahko istovetimo z Veneti, kakor priča na stotine slovenskih imen v Švici in na Tirolskem [3,4]. Zanimivo je tudi ime v Maroku, kjer se neko mestoce pod goro imenuje Zagora. Ne bom se ustavljal pri iskanju izvora tega imena. Omenim naj le, da to ni edino slovensko ime v severni Afriki.

Obrnimo raje pogled na najvišjo goro v Vzhodnih Alpah, na Matterhorn (4482 m) na meji med Švico in Italijo. Švicarsko prebivalstvo jo imenuje še vedno **Horu** [5]. Horu je Goru ali Gora. Tudi v slovenskih narečjih je glas G večkrat zamenjan z glasom H, npr. buh namesto bog. Za tamkajšnje ljudi je bila največja gora preprosto Horu ali Gora. Ko kartografi niso več razumeli tega imena, so ga spremenili v podobno zvoneči (Matter)horn. Horn pomeni rog, Matte pa je v švicarski nemščini hribovski travnik. Enako so prebivalci Liechtensteina zamenjali ime Gora s podobno zvonečim imenom Grau(spitze). Zanimivo je tudi to, da so prebivalci na južnem območju Goro (ali Horu) imenovali **Čer**: Monte Cervino, francosko Mont Cervin. Tudi čer je slovenska beseda, ki pomeni večja, ostra skala, kar Monte Cervino v resnici je. Beseda čer izvira iz predindoevropske **ker** ali **kar** (= skala). Najdemo jo tudi v baskovskem jeziku: kare (= skala). Nič čudnega ni, da ima ta gora na severnem in južnem ozemlju slovensko ime. Saj najdemo na stotine slovenskih imen po vseh vzhodnih Alpah.

Zelo zgovoren primer takih poimenovanj je beseda VODA, ki jo najdemo kot ime v raznih oblikah. Najbolj značilno tako ime iz besede voda je Bodensko jezero. Za prebivalce tega območja je bila njihova velika voda preprosto Voda. Pri tem moramo upoštevati navado Venetov, da so pogosto zamenjavali črko **v** z **b**, znani betatizem, ki je dokazan celo v besedilu na nekem starem mozaiku v Ogleju, kjer je napisano vibas namesto vivas. Podobno zamenjavo črk najdemo tudi v Sloveniji v imenih Bodenci, Budine, itd, ki prav tako pomenijo vodo. Veneti so zamenjavali večkrat tudi črko **o** z **u**, kakor najdemo v venetskih napisih kakšenkrat *bug* namesto *bog*. Imen iz besede voda je nemalo. V Avstriji je na primer nekaj jezerc in potokov z imenom Boden (voda). Najbolj znan primer je ime mesteca Baden južno od Dunaja, ki se je še v srednjem veku imenovalo Boden. Da gre preprosto za besedo voda, dokazuje latinski prevod imena kot Aquae Pannonicae (panonske vode). Ime je torej predrimsko in dokazuje takraten tamkajšnji slovenski jezik. Ime Bodenskega jezera so Rimljani zamenjali z imenom Lacus Venetus (venetsko jezero), kar dokazuje, da je bilo tukajšnje prebivalstvo venetsko s slovenskim jezikom, kakor priča tudi prvotno ime jezera kot Boda (voda). Po odhodu Rimljanov je ponovno prevladalo to ime, kateremu so germanski priseljenci dodali besedo See (jezero). Torej Bodensee. Zanimivo ime iz besede voda je Budimpešta (Budapest). Torej buda ali voda, kakor v Sloveniji Budine in Budanje. Zato so Rimljani ime Budimpešta prevedli kot Aquincum (aqua = voda). Pomen imena potrjuje tudi dejstvo, da je v mestu kakih petdeset izvirov termalne vode.

Poseben dokaz za starodavnost slovenskega jezika je tudi beseda *reka*, ki je istočasno tudi lastno ime geografske danosti. Kdo ne pozna reke Reka? Naselitev na njenem področju sega v ledeno dobo, saj so kraške jame nudile ljudem primerno zatočišče. Reka pa jim je

nudila zadostno vodo. Zanje je bila to Reka. In tako je ostalo. Ime Reka za reko najdemo tudi 20 km zahodno od Dunaja v krajevnem imenu Rekawinkel. Tu imamo besedo Reka z dodatno besedo Winkel, ki pomeni zakoten kraj. Da se ime Reka nanaša prav na vodo, kaže dejstvo, da prav tam izvira reka, ki se sedaj imenuje Wien, po kateri se zdaj imenuje mesto Dunaj, ki se je v rimski dobi imenovalo Vindobona. To ime vsebuje ime Veneti (Vindi) in besedo bona, ki v češčini pomeni gozd. Torej znameniti Wiener Wald (dunajski gozd) ali Venetski gozd.

Podobnih slovenskih imen, ki označujejo neko zemljepisno danost in pričajo o starodavnosti slovenskega jezika v Srednji Evropi, je še več. Med drugimi je tudi sledeča. Slovensko besedo *kal* kot ime za vdolbino s termalno vodo v Karnijskih Alpah najdemo v venetskem napisu, ki imenuje ta kraj "kalo diba". To je "kal diva", t.j. kal božanstva ali čudeža. Beseda *div* bi bila lahko prevzeta iz latinščine, ker so v času nastanka tega napisa tam že vladali Rimljani. Lahko pa bi bila tudi slovanska, ki je ohranjena v starocerkveni slovanščini kot *dive* s pomenom čudež. Saj so imeli Veneti tamkajšnja ozdravljenja v termalnih vodah za čudeže božanstva Trumužjat, ki je imelo prav tam središče čaščenja. Da je beseda *kal* slovenska, kaže tudi italijanski prevod v Lagole di Calalzo (t.j. jezerce kal). V novejšem času uporabljajo kot ime tega kraja največ samo Lagole. Tudi ime reke Piave, prav tako v Karnskih Alpah, bi utegnilo biti isto kot *plava* ali poplava, saj je značilnost te reke prav v stalnih poplavih.

Omenimo še besedo *ravnina*, ki jo najdemo v imenih Ravenna, Ravensburg, Raven (južno od Hamburga), Ravne na Koroškem in še marsikje drugje. Prav število teh imen kaže, da gre res za slovensko besedo *ravno* ali *ravnina*. Ime mesta Ravenna je na zemljevidu v reviji National Geographic [6] napisano kot Rav(e)na, torej Ravna [4, str. 91]. V to vrsto spada tudi ime Drava, znano že iz stare dobe, ki pomeni deroča, iz glagola dreti, v sanskrtu dravati.

Vennemann in sod. [1,2], ki opisujejo imena, ki pomenijo geografsko danost iz davnih časov, se bavijo samo z baskovskim jezikom, ki naj bi bil po njihovem mnenju prvotni jezik Evropejcev. O takih slovenskih imenih nimajo pojma ali jih zamolčujejo, čeprav jih je mnogo več. Da je baskovski jezik v zvezi s prvotnim evropskim jezikom, ni dvoma, vendar le v zvezi s protoslovanščino, kakor dokazujejo številne enake besede v baskovskem in slovenskem jeziku; podobnost, ki lahko izvira le iz davne preteklosti, ko sta bila oba jezika še prvotni jezik Evropejcev.

Med baskovskimi besedami, ki so še ostale v nekaterih imenih, omenjeni avtorji navajajo predvsem besedo *iz*, ki v baskovskem jeziku pomeni *voda*. Zdi se, da je bila ta beseda drugo splošno ime za vodo, saj jo najdemo tudi v slovenščini v besedah izaro, jezero, poleg krajevnih imen. V Alpah pa je še iz rimskega časa znana reka Isarcus in ljudstvo Isarci. Na znanem rimskem spomeniku 'Tropium Alpium' je ime Isarci prav tako napisano. Bolj slovensko ne more biti.

Če kdo misli, da ta imena niso slovenska, naj dokaže, kaj so. Ali so morda slovanska? Kaj pa pomeni slovansko v naših krajih in na širšem območju, če ne slovensko? Mar gre v naših krajih in na širšem območju za Poljake? Ali za Ruse? Ali za koga drugega? Nekaterim zgodovinarjem je namreč postala beseda slovanstvo način zanikanja za slovenstvo. Če so

torej vse te besede v resnici slovenske, je to dokaz za obstoj Slovencev že v starem veku in še celo v še bolj davni preteklosti, kar dokazuje znani jezikoslovec M. Alinei [7]. Arhaičnost slovenskega jezika dokazuje, da v njem res živi jedro nekdanjega evropskega jezika in da je v slovenskem narodu preživelo jedro ljudstva, ki je kljubovalo vsem nevihtam časov in se je obdržalo v kraljestvu pod Triglavom.

Viri

1. Hamel E, Vennemann T, Vaskonisch war die Ursprache des Kontinents. *Spektrum der Wissenschaft*, Mai **2002**, 32-40.
2. Hamel E, Foster P, Drei Viertel unserer Gene stammen von den Urbasken. *Spektrum der Wissenschaft*, Mai **2002**, 41-44.
3. Bor M, Šavli J, Tomažič I, *Veneti naši davni predniki*, Editiones Veneti, Vienna: Slovenian Ed. **1989**, 45-64 [German Ed. 1988, Italian Ed. 1991, English Ed. 1996, Russian Ed.: Vol. 1 2002].
4. Tomažič I, *Slovinci Kdo smo? Od kdaj in odkod izviramo?* Editiones Veneti, Ljubljana **1999**, 115-122.
5. Turistična glosa v: *Der Bund* [Bern], 2. 12. **2000**.
6. The Eternal Etruscans, *National Geographic* **1988**, 173, 696.
7. Alinei M, *Origini delle lingue d'Europa I-II*, Il Mulino, Bologna, **1996-2000**, 745-757.

Povzetek

Naši davni predniki so nam zapustili številne sledi, po katerih lahko spoznamo marsikaj o njihovem življenju. Največ takih sledi odkrivajo arheologi. Poseben pomen imajo v srednji Evropi žarna grobišča. Ker je teh največ v Benečiji, kjer so takrat nesporno živeli Veneti, lahko sklepamo, da so prav tako številna žarna grobišča v Sloveniji pričevanje venetske kulture na našem ozemlju. Z žarnimi grobišči v Benečiji so povezani številni venetski napisi, ki jih je nekaj tudi v Sloveniji. Ker so ti napisi razumljivi le s pomočjo slovenskega jezika, lahko spoznamo v njih njihovo starodavnost.

Še starejša pričevanja o jeziku prvotnih Srednjeevropejcev so številna imena, ki so se obdržala do naših dni. Njihovo starodavnost spoznamo v tem, da so identična z neko geografsko danostjo. Najstarejši prebivalci niso potrebovali posebnih imen. Zanje je bila voda, ob kateri so bivali, pač Voda. In njihova reka je bila Reka. Takih poimenovanj je v srednji Evropi največ v slovenskem jeziku. Torej so taka imena prave sledi, ki pričajo o starodavnosti slovenskega jezika v Evropi.